

Raport z realizacji
STRATEGII ROZWOJU
POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO
DO 2025 ROKU
za lata 2018 - 2019

Część I

Matryca logiczna

WSTĘP

Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku, została przyjęta Uchwałą Nr XV – 162/2016 Rady Powiatu Wołomińskiego w dniu 11.01.2016 r. Dokument zakłada monitorowanie realizacji zapisów Strategii w cyklach dwuletnich. 22.12.2016 r. Zarządzeniem nr 270.2016 Starosty Wołomińskiego przyjęto procedurę monitorowania Strategii.

Dane zawarte w raporcie pochodzą z jednostek realizujących lub współrealizujących Strategię, które są wymienione w matrycy logicznej stanowiącej załącznik nr 1 do Procedury monitorowania Strategii Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku. W oparciu o przekazane informacje powstał raport obrazujący realizację wskaźników przyjętych dla Strategii. Wskazuje zmiany, jakie nastąpiły na obszarze Powiatu Wołomińskiego w latach 2018 i 2019. Będzie stanowił materiał do analiz porównawczych dla raportów przygotowywanych w latach następnych.

Matryca logiczna

Kierunek rozwoju	Jednostka realizująca (R) Współrealizujące (W)	Mierniki osiągnięcia celu	2018	2019
WZMACNIANIE INNOWACYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO			2018	2019
Kształtowanie warunków rozwoju kapitału ludzkiego	(R) Jednostki oświatowe powiatu wołomińskiego (W) Jednostki oświatowe gmin powiatu wołomińskiego Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy lokalni Instytucje Edukacyjne dla Dorosłych PUP	Stosunek liczby absolwentów szkół ponadgimnazjalnych z kierunków technicznych do liczby kończących kierunki humanistyczne (%)	194,08%	249,66%
		Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu (szt.)		
		Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych	744	736
		Gimnazja	2725	2533
		Szkoły Podstawowe	-	2964
		PPP	819	628
		CECH	54	61
		Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (osoba)	83	50
Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	(R) Powiat Wołomiński (W) Organizacje przedsiębiorców Gminy Powiatu Wołomińskiego Przedsiębiorcy lokalni PUP	Liczba wdrożonych innowacji w przedsiębiorstwach (szt.)		
		Wartość inwestycji w środki trwałe w tys. zł	488 510	611 499
		Wartość brutto środków trwałych w posiadaniu przedsiębiorstw w tys. zł	6 115 092	6 297 304
		Liczba firm noworejestrowanych w danym roku (szt.)		
		Gminy	2 142	1 888
		BDL	3 015	3 025
		Liczba szkoleń i poradnictwa zawodowego na temat podnoszenia kwalifikacji, wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia (szt.)	2 657	1 620
Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu wołomińskiego	(R) Gminy Powiatu (W) Powiat Wołomiński Organizacje pracodawców	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych (ha)	223,90065	197,21
		Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych (szt.)	0	3
		Liczba w przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych (szt.)	25	43

Kierunek rozwoju	Jednostka realizująca (R) Współrealizujące (W)	Mierniki osiągnięcia celu	2018	2019
AKTYWIZACJA SPOŁECZNA I OBYWATELSKA MIESZKAŃCÓW POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO			2018	2019
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	(R) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem (szt.), PCPR PUP Gminy	417 1 771 3 893	449 1 120 3 121
	(R) Powiat Wołomiński (W) Powiatowy Urząd Pracy Organizacje pozarządowe	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (szt.) PCPR Gminy	956 3 045	1 034 3 037
	Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym (szt.) PCPR Gminy	60 3 988	60 3 984
Kształtowanie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego	(R) Powiat Wołomiński	Liczba projektów zrealizowanych w partnerstwie pomiędzy JST (szt.)	13	49
	(W) Gminy Powiatu Wołomińskiego Organizacje pozarządowe	Liczba środków finansowych przeznaczanych na konkursy dla organizacji pozarządowych (PLN) Gminy Powiat	4 285 155,26 2 468 185,32	4 727 516,07 2 733 001,42

Kierunek rozwoju	Jednostka realizująca (R) Współrealizujące (W)	Mierniki osiągnięcia celu		
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ W POWIECIE			2018	2019
Rozwój infrastruktury edukacji i kultury powiatu wołomińskiego	(R) Instytucje edukacyjne i kulturalne powtu wołomińskiego (W) Powiat Wołomiński Gminy Powiatu Wołomińskiego	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja (szt.)	20	24
		Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (kWh/rok)		
		Klembów	594 923,34	594 923,34
		Kobyłka	59 672,00	73 740,00
Strachówka	105 866,61	-		
Powiat	887 293,00	1 120 816,00		
		Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.)	6	8
		Liczba instytucji kultury objętych wsparciem (szt.)	16	18
Rozwój infrastruktury społecznej i zdrowotnej powiatu wołomińskiego	(R) Instytucje służby zdrowia powiatu wołomińskiego (W) Powiat Wołomiński Gminy Powiatu Wołomińskiego	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (kWh/rok)		
		Kobyłka	12 874	12 874
		DPS Radzymin	1 463,89	1 498,77
		DPS Zielonka	84 668	79 953
		Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.)	0	2
		Liczba wspartych podmiotów leczniczych (szt.)	7	10
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	2 539,097	2 547,489
Rozbudowa i modernizacja powiatowej infrastruktury drogowej oraz poprawa powiązań komunikacyjnych powiatu wołomińskiego	(R) Powiat Wołomiński (W) Gminy Powiatu Wołomińskiego Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Zarząd Dróg Wojewódzkich	Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów (km)	24,345	34,106
		Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź" (szt.)	2	3
		Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km)	80,165	68,435

Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie wołomińskim	(R) Powiat Wołomiński (W) Gminy Powiatu Wołomińskiego Policja Państwowa Straż pożarna (państwowa i ochotnicza) Organizacje pozarządowe Lasy Państwowe/Nadleśnictwa	Liczba wprowadzonych do użycia elementów zintegrowanego systemu wczesnego ostrzegania (szt.)	67	50
		Pojemność obiektów małej retencji (m ³)	750	750
		Liczba projektów z zakresu prewencji zagrożeń (szt.)	540	398
Ochrona środowiska naturalnego	(R) Gminy Powiatu Wołomińskiego (W) Powiat Wołomiński	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.)	3	9
		Roczne stężenie pyłu PM10 (µg/m ³)	22,5	30,5
		Ilość terenów przestrzeni publicznej poddanej rewitalizacji (ha)	51,51	18,125

Kierunek rozwoju	Jednostka realizująca (R) Współrealizująca (W)	Mierniki osiągnięcia celu		
TWORZENIE WARUNKÓW DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU FUNKCJI TURYSTYCZNEJ POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO			2018	2019
Wspieranie rozwoju turystyki w oparciu o dziedzictwo historyczne i kulturowe	(R) Powiat Wołomiński (W) Gminy Powiatu Wołomińskiego Organizacje pozarządowe Instytucje kultury Lasy Państwowe/Nadleśnictwa	Liczba obiektów kulturowych, historycznych i zabytkowych objętych wsparciem (szt.)	17	21
		Liczba osób korzystających z noclegów na terenie powiatu (szt.)	69 931	70 880
		Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na terenie powiatu (szt.)	8 955	9 430
		Liczba przedsięwzięć dotyczących informacji i promocji turystycznej w regionie (szt.)	407	302
Rozwój i poprawa stanu infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej	(R) Gminy Powiatu Wołomińskiego (W) Powiat Wołomiński Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy lokalni Lasy Państwowe/Nadleśnictwa	Długość odnowionych/oznakowanych szlaków turystycznych (km)	-	-
		Ilość nowo powstałych obiektów turystycznych (szt.)	7	13
		Długość nowo powstałych szlaków turystycznych (km)	2,4	0
		Ilość zagospodarowanych obszarów atrakcyjnych pod względem turystycznym i rekreacyjnym (ha)	2,17	10,80
Zagospodarowanie potencjału przyrodniczego dla rozwoju turystyki	(R) Gminy Powiatu Wołomińskiego (W) Powiat Wołomiński Organizacje pozarządowe Organizacje zrzeszające rolników Lasy Państwowe/Nadleśnictwa	Liczba ścieżek edukacyjnych (szt.)	9	7
		Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się produkcją ekologiczną (szt.)	3	3
		Długość zagospodarowanych cieków wodnych na organizację rekreacji wodnej (km)	0,3	0,3

Część II

Analiza wskaźników

WSTĘP

Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2025 roku przyjęta Uchwałą Nr XV – 162/2016 Rady Powiatu Wołomińskiego w dniu 11.01.2016 r. precyzuje wizję i misję Powiatu Wołomińskiego:

Wizja:

Powiat Wołomiński – zielona równina, bogata przyrodą, historią i kulturą, przyjazna mieszkańcom i przedsiębiorcom.

Misja:

Powiat Wołomiński, silny potencjałem tworzących go gmin, wspiera zrównoważony rozwój gospodarczy, społeczny i przestrzenny. Wykorzystując naturalne walory przyrodnicze, historyczne oraz kulturowe dba o rozwój turystyki.

Z przyjętej wizji wynikają cztery cele strategiczne, będące względem siebie równoważne, komplementarne i spójne.

Cel strategiczny 1: WZMACNIANIE INNOWACYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO

Cel strategiczny 2: AKTYWIZACJA SPOŁECZNA I OBYWATELSKA MIESZKAŃCÓW POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO

Cel strategiczny 3: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ W POWIECIE

Cel strategiczny 4: TWORZENIE WARUNKÓW DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU FUNKCJI TURYSTYCZNEJ POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO

Realizacji celów służą sprecyzowane kierunki rozwoju. Pozwalają one określić i wyodrębnić wskaźniki w poszczególnych zakresach funkcjonowania szeroko rozumianego powiatu, obejmujących działania instytucjonalne, prywatne i gospodarcze w sferach: samorządowych, gospodarczych i społecznych.

Poniższy raport jest drugim raportem z realizacji wskaźników przyjętych dla Strategii w okresie jej obowiązywania, ujętych w Matrycy logicznej – Część I raportu, sporządzony na podstawie danych przesłanych przez podmioty określone w Matrycy logicznej.

Cel strategiczny 1: WZMACNIANIE INNOWACYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO

Kierunek rozwoju 1: Kształtowanie warunków rozwoju kapitału ludzkiego

1.1.1. Stosunek liczby absolwentów szkół ponadgimnazjalnych¹ z kierunków technicznych do liczby kończących kierunki humanistyczne (%)

Wskaźnik zależy od polityki edukacyjnej Powiatu. Ustalania liczby miejsc w szkołach o danych profilach w odpowiedzi na zainteresowanie kierunkami kształcenia zgłaszanymi przez kandydatów do szkół.

Nie obrazuje pełnej sytuacji edukacyjnej i kształcenia młodzieży z terenu powiatu na poziomie ponadpodstawowym, ponieważ nie uwzględnia danych dotyczących kierunków kształcenia wybranych przez młodzież w szkołach znajdujących się poza terenem powiatu.

	2016	2017	2018	2019		2016	2017	2018	2019
Liczba absolwentów LO	176	168	169	149	Stosunek liczby absolwentów kierunków technicznych do liczby absolwentów kierunków humanistycznych	141,47 %	152,97 %	194,08 %	249,66 %
Liczba absolwentów techników	249	257	328	372					

Rynek pracy i edukacji przechodzi obecnie istotne przemiany. Obserwowany jest wzrost zainteresowania kształceniem zawodowym i technicznym, przy malejącym zainteresowaniu kształceniem ogólnym. Kształcenie ogólne też przybiera obecnie formę wyraźnego profilowania kierunkującego dalszą edukację i drogę zawodową absolwenta. Trendy te są widoczne także w szkołach powiatu wołomińskiego, gdzie obserwowane jest stosunkowe zmniejszenie liczby absolwentów szkół ogólnokształcących przy wzroście absolwentów techników.

1.1.2. Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu (szt.)

Kompetencje kluczowe obejmują następujące umiejętności

1. porozumiewanie się w języku ojczystym
2. porozumiewanie się w językach obcych
3. kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne
4. kompetencje informatyczne
5. umiejętność uczenia się
6. kompetencje społeczne i obywatelskie

¹ Z dniem 31 sierpnia 2019 roku, w wyniku reformy systemu oświaty z 2017 roku, gimnazja zostały zlikwidowane, a od roku szkolnego 2017/2018 nowe roczniki nie były przyjmowane, rozpoczęto wygaszanie gimnazjów. Ostatnie roczniki klas w latach 2017–2019 były nazywane „oddziałami gimnazjalnymi”.

7. inicjatywność i przedsiębiorczość
8. świadomość i ekspresja kulturalna

Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to umiejętności, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia. Proces kształtowania i rozwijania w sobie kompetencji kluczowych trwa przez całe życie i nigdy się nie kończy.

Każdy etap edukacji ucznia zakończony pozytywnym wynikiem oznacza, że nabył także kompetencje kluczowe w stopniu odpowiadającym ocenie uzyskanej w końcowej klasyfikacji etapu edukacji. **Strategia nie wskazuje jakiego programu** dotyczy miernik, stąd problem z interpretacją wskaźnika. Gminy podając liczbę absolwentów szkół, mogły w większości odnieść się do liczby absolwentów szkół podstawowych i gimnazjalnych, natomiast powiat do liczby absolwentów szkół ponadgimnazjalnych.

W związku z reformą systemu oświaty, wydłużono naukę w szkole podstawowej do 8 klas, jednocześnie wygaszono gimnazja. W roku szkolnym 2018/2019 po raz pierwszy pojawili się absolwenci szkoły podstawowej oraz ostatni absolwenci gimnazjów.

Liczba dzieci biorących udział w zajęciach Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych obejmuje w większości dzieci wliczane w kategorii szkół podstawowych i gimnazjów, jednakże postrzegając problem jako usługi rozwoju kompetencji kluczowych, należy traktować je osobno, gdyż wskazują na potrzebę dodatkowego wsparcia zgłaszaną w tej grupie wiekowej.

	2018	2019
Dane dot. szkół podstawowych	-	2 964
Dane dot. gimnazjów	2 725	2 533
Dane z PPP	819	628
Cech Rzemiosł i Przedsiębiorczości	54	61
Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych	744	736

Spadek liczby uczniów którzy nabyli kompetencje kluczowe wynika z faktu niżu demograficznego w wieku szkolnym. Istotnym czynnikiem rozwoju społecznego jest to, by zaliczenie przedmiotów wiążących się z kompetencjami kluczowymi przyjmowało poziom wyższy niż najniższy dopuszczający. Im większa jest samodzielność i biegłość uczniów w dziedzinach kluczowych, tym szersze mają szanse na rozwój osobisty w kierunku zawodowym i społecznym. Niestety nie ma możliwości porównania badanych lat do lat poprzednich ze względu na to, iż nie wszystkie gminy podały liczby absolwentów do poprzedniego raportu.

1.1.3. Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (osoba)

Strategia nie precyzuje o jaki program chodzi i jaki zakres kwalifikacji i kompetencji. Przyjęto do analizy wszystkie formy wsparcia udzielane przez PUP, ponieważ podnoszenie kwalifikacji ma na celu poprawę sytuacji osobistej na rynku pracy, pociągającą za sobą przede wszystkim poprawę warunków życia materialnych i bytowych.

	2016	2017	2018	2019
PUP	727	467	83	50

W analizowanym okresie spadła – o około 26% liczba osób korzystających z różnych form wsparcia organizowanych przez PUP. Może to mieć związek z wyjątkowo dobrą sytuacją na rynku pracy, gdzie odnotowano bardzo niskie bezrobocie i deficyty pracowników w wielu branżach. Pozwalało to wielu osobom na znalezienie zatrudnienia, a tym samym wpływało na zmniejszenie potrzeb w zakresie uzyskiwania kwalifikacji oraz kompetencji.

Analizując poprzednie lata oraz badany okres zaobserwować można zdecydowanie mniejszą liczbę osób, które skorzystały z wsparcia aby uzyskać lub podnieść swoje kwalifikacje. Reasumując w latach 2016-2017 liczba osób korzystających z pomocy PUP wyniosła 1194, a w latach 2018-2019 to 133 osoby.

Kierunek rozwoju 2: Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości

1.2.1. Liczba wdrożonych innowacji w przedsiębiorstwach (szt.)

Brak danych pozyskiwanych bezpośrednio. Gminy ani powiat nie gromadzą takich informacji.

Dane ogólne dla powiatu można pozyskać z Banku Danych Lokalnych prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny będącego największą w Polsce bazą danych o gospodarce, społeczeństwie i środowisku. BDL gromadzi informacje na poziomie powiatu w zakresie **wartości inwestycji przedsiębiorstw w środki trwałe**. Nie ma natomiast wskazania na innowacyjny charakter tych przedsięwzięć. W chwili obecnej niedostępne są jeszcze dane za 2019 r.

	2016	2017	2018	2019
Wartość inwestycji w środki trwałe w tys. zł	1 125 990	463 468	488 510	611 499
Wartość brutto środków trwałych w posiadaniu przedsiębiorstw w tys. zł	5 495 266	5 540 019	6 115 092	6 297 304

Wartość inwestycji w środki trwałe na poziomie 488 510 tys. zł w 2018 r. wykazuje znaczny spadek, bo aż o 43,38 % do roku 2016, w którym wartość ta kształtowała się na poziomie 1 125 990 zł, natomiast do roku 2017 utrzymuje się na podobnym poziomie. Powyższe dane pozwalają przyjąć założenie, iż spadek środków przeznaczonych na inwestycje wiąże się z sytuacją ekonomiczną. Niska stopa inwestycji prywatnych może wynikać m.in. z nadreprezentacji w naszej gospodarce mikrofirm, które niewiele inwestują. Do wzrostu przeciętnego rozmiaru firm potrzebna jest presja konkurencyjna, która zmuszałaby słabe firmy do rozwoju, albo je eliminowała. Gospodarka w ostatnim okresie jest nakierowana na mikro firmy i samozatrudnionych, a nie firmy średnie i duże, które relatywnie więcej inwestują.

Dane te będą bazą porównawczą dla lat następnych i pozwolą uzyskać obraz zmian i tendencji zachodzących w tej sferze na obszarze powiatu.

1.2.2. Liczba firm noworejestrowanych w danym roku (szt.)

	2016	2017	2018	2019
Liczba firm noworejestrowanych	2 200	2 100	2 142	1 888
Wg BDL	2 481	2 707	3 015	3 025

Dane zebrane bezpośrednio z gmin, wskazują na mniejszą liczbę nowych podmiotów w porównaniu rok do roku oraz poprzednich lat. W większości gmin, niestety obserwuje się tendencję spadkową. Tylko 6 gmin wykazuje wzrost w 2019 r. do 2018 r. Znaczący spadek noworejestrowanych firm odnotowano w Jadowie z 84 w 2018 r. do 40 w 2019 r. czyli mniej o 110%, w Markach spadek ten wynosi 52,6%, w Kobyłce 49,7%, a w Tłuszczu 22,7%. Przyczyn takiej sytuacji można poszukiwać na wielu płaszczyznach. Może to być spowodowane m.in. nasyceniem rynku, konkurencją ze strony dużych obiektów handlowych, zmianą warunków rynkowych, a także zmianami funkcjonowania bądź zakończeniem programów wsparcia dla nowo otwieranych przedsiębiorstw lub ograniczoną dostępnością terenów inwestycyjnych.

Dane BDL rejestrującego nowe podmioty wg klasyfikacji REGON, przedstawiają odmienną sytuację, z której wynika, że liczba nowo otwartych przedsiębiorstw na obszarze powiatu w 2019 r. jest nieznacznie wyższa niż w 2018. Interesujący jest fakt, iż liczba wszystkich nowopowstałych firm jest wyższa o 30,5% w roku 2018 i o 39,2% do ilości podanych przez gminy.

Rozbieżności w danych pozyskanych z gmin oraz z BDL wynikają z faktu, iż przedsiębiorca może dokonać wpisu do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej na podstawie wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej składanego bezpośrednio do GUS lub za pośrednictwem dowolnego urzędu gminy lub miasta. W przypadku pośrednictwa gminy wypełniony wniosek gmina zobowiązana jest zarejestrować w CEIDG.

Porównując badany okres do poprzednich lat zaobserwować można równie interesujące wskaźniki. Według danych z gmin w 2016 r. liczba ta wyniosła 2200 i 2100 w 2017 r. Natomiast według BDL wartości jakie się pojawiły to 2481 – 2016 i 2707 – 2017 r.

W tabeli poniżej przedstawiona została tendencja liczby noworejestrowanych firm na przestrzeni lat 2016-2019.

	2016	2017	2018	2019
Liczba firm noworejestrowanych wg danych z gmin	2 200	- 4,5 %	+ 2 %	- 11,86 %
Wg BDL	2 481	+ 9,1 %	+ 11,38 %	+ 0,33 %

Warto mieć na uwadze oba te wskazania, gdyż dane przedstawione bezpośrednio przez gminy, sygnalizują zmiany na rynkach lokalnych, wśród społeczności lokalnej i jej bezpośrednio dotyczące.

1.2.3. Liczba szkoleń i poradnictwa zawodowego na temat podnoszenia kwalifikacji, wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia (szt.)

	2016	2017	2018	2019
Szkolenia i poradnictwo zawodowe	1 079	839	2 657	1 620

Dane pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy oraz CECH-u Rzemiosł i Przedsiębiorczości. Po wyraźnym wzroście w roku 2018 wskaźnik ten obrazuje znaczny spadek liczby udzielonych świadczeń w zakresie szkoleń i poradnictwa zawodowego w roku 2019. Może to być spowodowane zmniejszeniem poziomu bezrobocia, co skutkuje mniejszą liczbą osób potrzebujących tego typu form wsparcia.

Jednakże w porównaniu do wcześniejszych lat liczby te są wyraźnie większe, zwłaszcza jest to widoczne w roku 2018. Tabela poniżej przedstawia stopień procentowy przeprowadzanych szkoleń oraz udzielonego poradnictwa zawodowego.

	2016	2017	2018	2019
Szkolenia i poradnictwo zawodowe	1 079	- 22,42 %	+ 216,68 %	- 39,03 %

Kierunek rozwoju 3: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu wołomińskiego

1.3.1. Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych (ha)

Dane podane przez 5 gmin, Klembów, Kobyłka, Radzymin, Wołomin i Ząbki. Analiza danych pozwoliła wskazać tendencję spadkową posiadanych obszarów inwestycyjnych. Jedynie gmina Radzymin wykazała, iż w roku 2018 przygotowała 20,4 ha, a w roku 2019 110,21 ha terenów pod inwestycje co daje wzrost o 81,4%

	2016	2017	2018	2019
Powierzchnia (ha)	453,1826	462,3711	223,90065	197,21

Wskaźnik ten jest trudny do oszacowania, zwłaszcza w przypadku dość powszechnego w powiecie braku planów zagospodarowania terenów gmin. O ile w miastach większość terenów jest objętych planami przestrzennymi, o tyle w gminach wiejskich i na obszarach pozamiejskich plany tworzy się na potrzeby konkretnych zadań, często związanych z infrastrukturą społeczną m.in. budowa drogi, oczyszczalni, itp. tylko dla wybranych obszarów. Należy zaznaczyć, że samorządy nie dysponują dużym arealem, który można przygotować i przeznaczyć pod inwestycje. Tereny w większości znajdują się w rękach prywatnych. Białe plamy na mapach zagospodarowania przestrzennego są obszarami, które mogą, ale też nie muszą być terenami inwestycyjnymi. Wiele zależy od inwencji posiadaczy terenu i ich ewentualnych zamiarów względem nich. Brak regulacji dotyczących terenów nie objętych planami miejscowymi, negatywnie wpływa na ich atrakcyjność inwestycyjną dla przedsiębiorców, którzy wolą poszukać obszarów

oferujących pełen zakres infrastruktury oraz mających zgodę społeczną na przyszłe funkcje inwestycyjne.

Niestety analizując badany okres do lat 2016-2017 można zaobserwować, że w latach 2018-2019 przygotowano o 54 % mniej powierzchni pod inwestycje niż w latach poprzednich.

1.3.2. Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych (szt.)

	2016	2017	2018	2019
Liczba inwestycji	5	10	0	3

W analizowanym okresie można zaobserwować wzrost liczby inwestycji na przygotowanych terenach inwestycyjnych. Niestety nie wygląda to już tak dobrze biorąc pod uwagę ilość inwestycji jakie miały miejsce w latach 2016-2017. Tutaj tak jak w przypadku wskaźnika **Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych (ha)** zauważalny jest spadek, aż o 80 %.

Ciężko określić co jest głównym powodem tak małej liczby. Trzeba mieć natomiast na uwadze dostosowanie infrastruktury do potencjalnych inwestorów. Plany zagospodarowania przestrzennego, dobre drogi i skomunikowanie z głównymi trasami, dostęp do wody i sieci energetycznych to niezbędne elementy lokalizacji nowych inwestycji. Większość z tych czynników leży w gestii samorządów, dlatego też dbałość o ich zrównoważony rozwój, może znacząco wpłynąć na liczbę nowych przedsięwzięć na naszym terenie.

1.3.3. Liczba w przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych (szt.)

	2016	2017	2018	2019
Liczba przedsięwzięć promocyjnych	203	184	25	43

Wskaźnik nie precyzuje czy mowa o przedsięwzięciach skierowanych tylko do potencjalnych inwestorów, czy także do wszystkich potencjalnych nabywców usług oferowanych na terenie powiatu, np. turystów, gości przyjezdnych.

W badanych latach obserwowany jest wzrost liczby przedsięwzięć, jednakże w porównaniu do lat 2016-2017 spadek tej liczby jest znaczący. Prawdopodobnie wiąże się to ze wskaźnikiem **Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych (ha)**, który także ma tendencję spadkową.

Cel strategiczny 2: AKTYWIZACJA SPOŁECZNA I OBYWATELSKA MIESZKAŃCÓW POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO

Kierunek rozwoju 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

2.1.1. Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem (szt.)

	2016	2017	2018	2019
PCPR	450	366	417	449
PUP	bd	bd	1 771	1 120
Gminy OPS	bd	3 573	3 893	3 121

Wskaźnik nie zsumowany, gdyż może dublować liczbę osób, które mogą być ujmowane zarówno przez OPS, PUP jak i przez PCPR. Wskazuje na liczbę osób objętych programem wsparcia. Nie wiemy czy jest to wsparcie edukacyjne mające na celu zwiększenie motywacji do szukania zatrudnienia czy jest to wsparcie bytowe.

W związku z tym iż, w ubiegłych latach nie wszystkie gminy podały wartości za lata 2016-2017 oraz nie podano liczby osób objętych wsparciem przez PUP, można przyjąć iż wartości podane w badanych latach są mniejsze niż w latach ubiegłych. Sytuacja ta wiąże się z najniższą stopą bezrobocia zanotowaną w powiecie wołomińskim, która kształtowała się na poziomie 7,4 % w 2018 roku i 6,5 % w 2019 roku oraz mniejszym zainteresowaniem różnego rodzaju wsparciem w tym też podnoszeniem kwalifikacji przez osoby bezrobotne. Jest to wynik ogólnokrajowej tendencji spadku bezrobocia.

2.1.2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (szt.)

	2016	2017	2018	2019
PCPR	946	913	956	1 034
Gminy OPS	bd	2 206	3 045	3 037

Strategia nie precyzuje jakiego typu jest to program i jakiego typu wsparcie beneficjenci otrzymują, ani też jaki efekt to wsparcie ma dać. W badanym okresie widać wzrost tej liczby w danych przedstawionych przez PCPR, a dane z gmin utrzymują się na podobnym poziomie. W porównaniu do poprzednich lat wskaźniki przedstawione zarówno przez PCPR jak i gminy są wyższe.

Tendencja wzrostowa nie ma odzwierciedlenia we wskaźniku **Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem (szt.)** gdzie zanotowano wyraźny spadek.

Tabela poniżej przedstawia tendencję liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w latach 2016-2019.

	2016	2017	2018	2019
PCPR	946	- 3,48 %	+ 4,71 %	+ 8,16 %
Gminy OPS	bd	2206	+ 38,03 %	- 0,26 %

2.1.3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym (szt.)

	2016	2017	2018	2019
PCPR	55	55	60	60
Gminy OPS	bd	3 011	3 988	3 984

Strategia nie precyzuje jakiego typu są to usługi i jakie wsparcie mają beneficjenci otrzymać, ani jaki efekt to wsparcie ma dać. W badanym okresie nie odnotowano zmiany tej liczby w danych PCPR, co można rozumieć, jako potwierdzenie, że usługami społecznymi objęto wszystkie potrzebujące osoby i ich liczba nie ulega zmianie. To samo dotyczy gmin, dane które otrzymano za lata 2018-2019 wskazują, iż poziom w badanych latach jest prawie niezmienny.

Analizując poprzednie lata zarówno w PCPR jak i w gminach odnotowuje się wzrost liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym. O ile w PCPR wzrost ten wynosi 9,08 % to OPS-ach poziom ten wynosi 32,38 %.

Przegląd trzech wskaźników kształtujących kierunek rozwoju „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu” obejmuje dane z PCPR, PUP i OPS-ów. W oparciu o zmiany notowane w ramach liczby osób biernych zawodowo można przyjąć, iż zmniejszające się bezrobocie doprowadziło pozytywnego efektu jakim jest coraz mniejsza liczba osób korzystająca z tej formy wsparcia. Jeśli chodzi o pozostałe wskaźniki nie można być już tak optymistycznym. Ciągły wzrost osób korzystających z programów pomocowych, wskazuje na ustabilizowane zapotrzebowanie na tego typu usługi.

Kierunek rozwoju 2: Kształtowanie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego

2.2.1. Liczba projektów zrealizowanych w partnerstwie pomiędzy JST (szt.)

2016	2017	2018	2019
9	15	13	49

Wskaźnik ten, choć niski informuje nas o wyraźnej chęci gmin do współpracy w zakresie realizacji zadań, mimo, że często bywa to trudne, ale jak widać nie niemożliwe do wykonania. O ile łatwiejsza współpraca wydaje się przy dwóch samorządach, o tyle przedsięwzięcia 3-ech lub więcej jednostek zdarzają się rzadziej. W porównaniu do lat 2016-2017 wskaźnik ten wykazuje tendencję wzrostową. Strategia nie precyzuje czy analizujemy wszystkie przedsięwzięcia sformalizowane dokumentem „porozumienie” czy także wzajemne dotacje na realizację wspólnego celu np. inwestycji drogowej. Jednakże wzrost wskaźnika jest czynnikiem

pozytywnym, gdyż w obecnym okresie programowania środków zarówno unijnych jak i krajowych punktowane są projekty oparte na współpracy samorządów w zakresie zaspokojenia takich samych potrzeb na większym obszarze.

2.2.2. Liczba środków finansowych przeznaczanych na konkursy dla organizacji pozarządowych (PLN)

	2016	2017	2018	2019
Gminy	3 883 781,80	3 926 124,90	4 285 155,26	4 727 516,07
Powiat	1 983 451,05	2 124 631,91	2 468 185,32	2 733 001,42
w tym:				
środki własne	903 871,05	1 040 723,33	1 202 906,32	1 249 101,42
środki z budżetu Państwa	1 079 580,00	1 083 908,58	1 265 279,00	1 483 900,00

Informacje podane przez Gminy wskazują na wzrost wskaźnika, a tym samym pokazują, że gminy coraz chętniej angażują do realizacji zadań organizacje pozarządowe i społeczne, aktywizując i angażując tym samym mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w kształtowaniu otoczenia, wydarzeń, itp. Wspierają tym samym rozwój społeczeństwa obywatelskiego mającego wpływ na otaczającą je najbliższą codzienną rzeczywistość. Niezależnie czy są to duże inicjatywy jak budżety obywatelskie, czy mniejsze w formie otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych, są to działania niezbędne dla stworzenia pola bezpośredniej współpracy samorządów z mieszkańcami.

Powiat także zwiększył środki na realizację zadań w ramach konkursów dla organizacji pozarządowych. W porównaniu badanych lat jest to 3,7%, ale biorąc pod uwagę wcześniejsze lata 2016-2017 wzrost ten wynosi ponad 26%. Potwierdza to rosnący zakres współpracy z sektorem niepublicznym, obrazujący coraz większe zaangażowanie społeczeństwa w sprawy bezpośrednio dotyczące. Jest to tendencja wysoce pożądana i należy utrzymać ją w latach następnych.

Cel strategiczny 3: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ W POWIECIE

Kierunek rozwoju 1: Rozwój infrastruktury edukacji i kultury powiatu wołomińskiego

3.1.1. Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja (szt.)

Aby spełnić wymagania dla tego poziomu dojrzałości, konieczne jest, udostępnienie na publicznie dostępnej stronie internetowej formularzy do wypełnienia, zapewnienie uwierzytelnienia w systemie teleinformatycznym obywatela lub przedsiębiorcy, umożliwienie wszczęcia sprawy (usługi) drogą elektroniczną rozumiane jako złożenie wniosku w postaci elektronicznej wraz z wymaganymi załącznikami. Dopuszczalne jest również dokonywanie płatności w postaci elektronicznej.

Przedstawione wartości mają charakter zbiorczy. Przyjęto metodologię przedstawienia łącznej liczby świadczonych usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna interakcja w danym roku.

2018	2019
20	24

W latach poprzednich gminy Dąbrówka, Jadów, Poświętne, Strachówka i Tłuszcz nie wykazały usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3, – dwustronna interakcja, ale je posiadały. Ta sama sytuacja odnosi się do bibliotek, które świadczą tego typu usługi, ale nie wykazały tego w latach ubiegłych. Największy wzrost obserwowany jest w roku 2019, w którym Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej wprowadził 4 usługi geodezyjne. W porównaniu do badanych lat obserwowany jest rozwój e-usług w gminach oraz powiecie. Wzrost ten nie dziwi, ponieważ taki rozwój jest pożądanym przez mieszkańców, gdyż mają szerszy kontakt ze świadczeniami realizowanymi drogą elektroniczną. Niezależnie czy chodzi o załatwienie sprawy urzędowej czy też korzystania z usług bibliotecznych.

Tabela poniżej przedstawia przyrost usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 - dwustronna interakcja, w kolejnych latach. Wartości zawierają zaktualizowane informacje o usługach, których gminy nie wykazały w roku 2016 i 2017.

2016	2017	2018	2019
18	+1	+1	+4

3.1.2. Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (kWh/rok)

	2018	2019
Klembów	594 923,34	594 923,34
Kobyłka	59 672,00	73 740,00

Strachówka	105 866,61	0
Powiat	887 293,00	1 120 816,00

Wskaźnik został przedstawiony jako wartość rocznego zużycia energii elektrycznej. Dane podane przez trzy gminy z czego Klembów wykazał takie samo zużycie energii w roku 2017, 2018 i 2019, Kobyłka, która wykazała w 2017 r. zużycie na poziomie 92 970 kWh/rok, w roku 2018 zaliczyła spadek o 64% oraz 19,07 % wzrost zużycia energii pierwotnej w 2019 roku, Strachówka natomiast podała dane jedynie za rok 2018. Informacje dotyczące powiatu dotyczą budynków publicznych należących do Powiatu Wołomińskiego. Widoczny wzrost zużycia energii przez Powiat wynika z faktu, iż w 2018 roku nastąpił rozwój infrastruktury o kolejne lokalizacje w Zagościńcu przy ul. Asfaltowej 1 oraz Radzyminie przy ul. Komunalnej 8A, a także rozbudowę LO w Radzyminie i modernizację biblioteki. Podane wartości świadczą o tym, iż polityka zmniejszania wykorzystania energii pierwotnej w budynkach użyteczności publicznej świadczących usługi edukacyjne i kulturalne nie jest powszechnie stosowana, a powiat, gminy i zarządcy obiektów nie prowadzą statystyk i analiz w tym kierunku. Tendencją pożądaną jest stosowanie rozwiązań dążących do ograniczania zużycia energii wraz z rozwojem i dostępnością technologii energooszczędnych oraz instalowania systemów zarządzania energią.

3.1.3. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.)

2016	2017	2018	2019
1	16	6	8

W porównaniu lat poprzednich do badanych, widać spadek w inwestycjach polegających na modernizacji energetycznej budynków. W latach 2016-2017 gminy wykazały 17 takich budynków natomiast w okresie 2018-2019 widoczny jest 17 % spadek. Wskaźnik obrazuje, iż pomimo faktu, że prawie żadna gmina nie liczy poziomu zmniejszenia zużycia energii, a ilość inwestycji spada to podejmowane są działania mające na celu zmniejszenie tego zapotrzebowania. Jest to bardzo pozytywne i pożądane zjawisko, gdyż kompleksowa modernizacja energetyczna budynków przyczyni się do ograniczania emisji szkodliwych pyłów do atmosfery, oraz przyczyni się do ograniczenia kosztów ponoszonych na zapewnienie energii i ciepła w budynkach administracji publicznej, infrastruktury edukacji i kultury czy opieki zdrowotnej na obszarze powiatu.

3.1.4. Liczba instytucji kultury objętych wsparciem (szt.)

2016	2017	2018	2019
9	13	16	18

Strategia nie podaje jakiego typu ma to być wsparcie. Czy wsparcie to ma obejmować środki od organu prowadzącego, czy pozyskane środki zewnętrzne z różnych źródeł, czy środki od sponsorów, itp. Wskaźnik w badanym okresie, ale i w latach poprzednich wykazuje wzrost. Wiadomo także, że liczba instytucji tego typu jest stała bądź podlega nieznacznym rzadkim zmianom. Zatem określenie liczby instytucji określi maksymalną możliwą do osiągnięcia wartość wskaźnika. Warto przyjrzeć się także wsparciu, czy jest ono stałe czy tylko na pojedyncze inicjatywy,

czy to tylko środki własne samorządów czy także środki zewnętrzne i jaką wartość dają w przeliczeniu na mieszkańca gminy/powiatu.

Kierunek rozwoju 2: Rozwój infrastruktury społecznej i zdrowotnej powiatu wołomińskiego

3.2.1. Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (kWh/rok)

	2018	2019
Kobylka	12 874	12 874
DPS Radzymin	1 463,89	1 498,77
DPS Zielonka	84 668	79 953

Wskaźnik uznany przez większość gmin za powtórzony, jedynie Kobylka podała dla wskaźnika niezmienną wartość w obydwu latach oraz DPS-y w Radzyminie i Zielonce przedstawiły roczne zużycia energii. Dane podane przez jedną gminę oraz DPS-y świadczą o tym, iż podobnie jak przy budynkach edukacyjnych i kulturowych, polityka zmniejszania wykorzystania energii pierwotnej w budynkach użyteczności publicznej świadczących usługi społeczne i zdrowotne nie jest powszechnie stosowana, gminy i obiekty nie prowadzą statystyk i analiz w tym kierunku. Tendencją pożądaną jest stosowanie rozwiązań dążących do ograniczania zużycia energii wraz z rozwojem i dostępnością technologii energooszczędnych i stosowania systemów zarządzania energią. Wydaje się niezbędne doprecyzowanie nazwy wskaźnika i źródeł pochodzenia danych do jego analizy, abyśmy mieli prawdziwy obraz problemu. Warto dodać, iż zmniejszenie zapotrzebowania energetycznego jest najwyraźniej widoczne w przypadku zrealizowania przedsięwzięć termomodernizacyjnych, które to w wielu instytucjach były przeprowadzane w latach ubiegłych, wykonanych jeszcze przed okresem badania wskaźników. Oznacza to, że w wielu przypadkach nie będzie obserwowane zmniejszenie zużycia energii, a raczej drobne wahania wokół osiągniętego już poziomu.

3.2.2. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.)

2016	2017	2018	2019
1	2	0	2

Odpowiedź udzielona tylko przez gminy: Strachówka i Poświętne. Należy mieć na uwadze fakt, że budynki opieki zdrowotnej lub domów opieki dla seniorów najczęściej stanowią własność osób prywatnych, dlatego przeprowadzane tam remonty i modernizacje energetyczne nie są rejestrowane przez gminy jako inwestycje termomodernizacyjne przynoszące wymierny efekt ekologiczny w postaci zmniejszonego zużycia energii. Warto dodać, iż zmniejszenie zapotrzebowania energetycznego jest najwyraźniej widoczne w przypadku zrealizowania przedsięwzięć termomodernizacyjnych, które były przeprowadzane w latach wcześniejszych. Oznacza to, że w wielu przypadkach nie będzie obserwowane zmniejszenie zużycia energii, a raczej drobne wahania wokół osiągniętego już poziomu.

3.2.3. Liczba wspartych podmiotów leczniczych (szt.)

2016	2017	2018	2019
6	11	7	10

Strategia nie precyzuje o jakim wsparciu mowa, czy tylko ze strony organu założycielskiego, czy także ze strony inwestorów i partnerów prywatnych współpracujących z gminami w zakresie zapewnienia usług zdrowotnych, bądź pozyskanych środków zewnętrznych na rozwój świadczonych usług. Warto jednak zauważyć, że wzrost wskaźnika, wskazuje na coraz większą uwagę, jaką gospodarze gmin i powiatu przykładają do roli podmiotów leczniczych w codziennym życiu mieszkańców. Wspieranie ich i dbałość o jakość świadczonych usług jest wysoce niezbędne i pożądane, by zaspokoić potrzeby społeczeństwa.

3.2.4. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)

2016	2017	2018	2019
256,45	1 293,26	2 539,097	2 547,489

Wskaźnik podany przez 8 gmin z czego 6 z nich podała powierzchnię całkowitą ujętą w Lokalnych Programach Rewitalizacji. Jedynie gmina Klembów i Marki podały faktyczną powierzchnię obszarów objętych rewitalizacją w danym roku. Plany zakładają kompleksową rewitalizację obszarów zdegradowanych i muszą przede wszystkim pobudzać aktywność środowisk lokalnych oraz stymulować współpracę na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, a także przeciwdziałać zjawisku wykluczenia w obszarach zagrożonych patologiami społecznymi. Działania te w efekcie powinny przyczynić się do ożywienia rewitalizowanych obszarów, nadania im nowych funkcji, podniesienia ich atrakcyjności, co w konsekwencji wiązać się będzie ze zwiększeniem zainteresowania tymi obszarami mieszkańców a także turystów i inwestorów.

Kierunek rozwoju 3: Rozbudowa i modernizacja powiatowej infrastruktury drogowej oraz poprawa powiązań komunikacyjnych powiatu wołomińskiego

3.3.1. Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów (km)

	2016	2017	2018	2019
Gminy	6,738	7,950	23,624	22,953
Powiat	bd	bd	0,535	7,805
Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich	0,799		0,186	3,348

Odpowiedzi z Wydziału Dróg Powiatowych oraz gmin: Kobyłka, Marki, Radzymin, Wołomin, Ząbki i Zielonka, które kontynuują realizację projektów w ramach ZIT WOF na lata 2014-2020. Ilość nowopowstałych i przebudowanych dróg dla rowerów w latach 2018-2019 to prawie 43 km więcej niż w latach ubiegłych. Można zatem śmiało stwierdzić, iż działania mające na celu zmiany w mobilności miejskiej, poprawę poziomu i jakości życia społeczności lokalnych oraz ograniczenie zanieczyszczenia powietrza w miastach, poprzez rozwój czystych, bezpiecznych, spójnych,

funkcjonalnych i efektywnych form transportu są pożądane. Obserwowany wzrost daje podstawy sądzić, że w latach kolejnych dróg dla rowerów będzie jeszcze więcej.

3.3.2. Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź" (szt.)

2016	2017	2018	2019
2	1	2	3

Inwestycje w zakresie budowy parkingów „Parkuj i Jedź” wykazały gminy: Kobyłka, Marki, Wołomin i Ząbki. Wybudowane obiekty zlokalizowane są przy węzłach kolejowych i drogowych, co jest istotne z punktu widzenia mieszkańców korzystających z transportu publicznego.

Analizując poprzednie badane lata, liczba nowopowstałych obiektów „parkuj i jedź” kształtuje się na podobnym poziomie. Przedsięwzięcia przyczyniające się do rezygnacji z transportu samochodowego, zwłaszcza indywidualnego, wzmacniają system transportu na terenie powiatu.

3.3.3. Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km)

	2016	2017	2018	2019
Gminy	20,203	55,552	47,77	35,43
Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich	10,138		2,625	1,375
Powiat	30,6	27,05	29,77	31,63

Rozwój sieci drogowej, oraz dostosowanie dróg do intensywności ich użytkowania jest jednym z głównych czynników rozwoju obszaru, zarówno w kierunku gospodarczym, jak i osadniczym. Inwestycje drogowe to złożony proces projektowania i uzgadniania wszystkich aspektów inwestycji. Wiąże się to zatem z długim procesem inwestycyjnym. Pożądane jest, aby długość nowych/odnowionych dróg z roku na rok wzrastała, jednakże jest to trudne do osiągnięcia ze względu na różne czynniki warunkujące inwestycję, począwszy od środków finansowych po procesy projektowo-wykonawcze. Dane pokazują, iż w roku 2019 całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg w powiecie jest o 14,63% mniejsza w porównaniu do roku poprzedniego. Jednakże patrząc na dane sumarycznie, zaobserwować można, iż w latach 2016-2017 łączna długość wykonanych inwestycji wyniosła 143,543 km, a w latach 2018-2019 to 148,6 km, co wskazuje, iż utrzymują się na podobnym poziomie.

W tabeli poniżej przedstawiono całkowitą długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg w poszczególnych latach.

2016	2017	2018	2019
55,872 km	87,671 km	80,165 km	68,435 km

Kierunek rozwoju 4: Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie wołomińskim

3.4.1. Liczba wprowadzonych do użycia elementów zintegrowanego systemu wczesnego ostrzeżenia (szt.)

	2016	2017	2018	2019
Gminy	8	111	17	0
Powiat	0	71	50	50

Bezpieczeństwo jest jednym z podstawowych czynników skłaniających do osiedlania się i podejmowania działalności na wybranym obszarze. Działania samorządów pokazują, że przykładają wielką wagę do bezpieczeństwa swoich mieszkańców. Dane należy uznać za powielające się, gdyż projekt wprowadzania Systemu Wczesnego Ostrzeżenia realizowany był we współpracy Powiatu z Gminami, w związku z czym, liczba urządzeń podana przez Powiat została też ujęta również przez Gminy. Największa ilość wprowadzonych elementów SWO była w 2017 roku gdy zaczęto realizację ww. projektu. W 2018 r. nadal kontynuowano projekt, jednakże z mniejszym efektem. Powiat natomiast w badanych latach utrzymuje wartości na tym samym poziomie. Dzięki realizacji projektu, powiatowe służby kryzysowe mają bezpośredni kontakt ze służbami gminnymi, co znacząco wpływa na przepływ informacji oraz szybkość podejmowanych reakcji.

3.4.2. Pojemność obiektów małej retencji (m³)

2016	2017	2018	2019
13 000	13 550	750	750

Dane przedstawione przez gminę Poświętne. Zbiorniki o pojemności 750 m³ podane dla obu lat, zatem najpewniej mamy do czynienia z przedstawieniem stanu faktycznego, a nie zmianą na przestrzeni badanych lat. Obiekty małej retencji mają za zadanie racjonalną gospodarkę wodną i idącą za tym ochronę ludności przed zalewaniem ich mienia i upraw, oraz ochronę przed suszą w okresach charakteryzujących się niską sumą opadów. Trudna sytuacja hydrologiczna na obszarze powiatu oraz liczne podtopienia sezonowe, pozwalają wysnuć wniosek, iż jest to dogodne miejsce do budowy obiektów tego typu. Inwestycje można powiązać z tworzeniem miejsc rekreacyjnych i atrakcyjnych turystycznie, związanych z powstałymi zbiornikami wodnymi i terenami do nich przylegającymi.

3.4.3. Liczba projektów z zakresu prewencji zagrożeń (szt.)

2016-2017	2018	2019
285	540	398

Dane KPPSP, KPP, oraz powiatu i gmin. Liczba przedsięwzięć prewencyjnych jest imponująca. Ponad 80% to działania Policji. Są to przedsięwzięcia związane z pouczaniem, informowaniem, szkoleniem w zakresie zachowania w obliczu zagrożenia życia i bezpieczeństwa. Zakres i forma

przekazu są dostosowane do wieku i typu odbiorców. Każda taka akcja utrwała i przypomina pozytywne reakcje i zachowania. Podejmowane tematy to m.in. bezpieczeństwo w ruchu drogowym dziecka oraz seniorów, zagrożenia w sieci, bezpieczne wakacje, odpowiedzialność prawna osób nieletnich za popełnione czyny karalne, oszustwa metodą na wnuczka, leśnicy w stolicy itp., ocena stanu pojazdów autokarowych przy wyjazdach grupowych, akcje okolicznościowe związane, ze zwiększonym przemieszczaniem się ludności, itp. Pożądane jest by działania w zakresie każdego tematu docierały do jak największej rzeszy mieszkańców, dlatego też są cyklicznie powtarzane.

Kierunek rozwoju 5: Ochrona środowiska naturalnego

3.5.1. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.)

2016	2017	2018	2019
2	18	3	9

Strategia nie precyzuje jakie budynki należałoby objąć w ramach wskaźnika, czy prywatne także, ani też zakresu modernizacji. Gminy mają możliwość pozyskania środków na ten cel z różnych funduszy, jednak są one ograniczone oraz wymagają istotnego wkładu własnego właściciela nieruchomości, co skutkuje zmniejszeniem zainteresowania społeczeństwa uczestnictwem w tego typu programach. Koszty są czynnikiem odstrasającym prywatnych inwestorów przed kompleksową termomodernizacją, robią ją zatem etapami nie osiągając wyniku kompleksowego, co przyczynia się do dłuższego okresu emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Gminy: Kobyłka, Marki, Tłuszcz i Wołomin, które jako jedyne podały dane wykazały, iż termomodernizacji poddane zostały budynki komunalne. W porównaniu do lat 2016-2017 w badanych latach odnotowuje się 40% spadek liczby modernizowanych energetycznie budynków.

3.5.2. Roczne stężenie pyłu PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

2016	2017	2018	2019
27,7	31,75	22,5	30,5

Mimo, że na terenie wszystkich gmin znajdują się mierniki jakości powietrza to jedynie trzy gminy podały dane do wskaźnika. Radzymin podając wartości za 2018 – 24 i 2019 - 22, wykazał inne stężenie pyłów na swoim terenie niż Ząbki i Zielonka, które podały poziom taki sam jak dla całego powiatu. Powiat wołomiński od 2018 roku posiada 10 szt. mierników AIRLY, rozmieszczonych w gminach. Wskaźniki pokazują, że notowane stężenia pyłów osiągnęły w 2019 r. poziom wyższy niż w 2018 r., jednocześnie wykazując mniejsze wartości niż w latach poprzednich. Jest to sygnał, iż wzrasta świadomość społeczna dotycząca szkodliwości spalania w piecach wszystkiego, jednakże jest jeszcze niedostatecznie wysoka. Niezbędne jest ciągle promowanie zachowań ekologicznych, udział w programach niskiej emisji, wymiana źródeł ciepła oraz promowanie pozyskiwania energii w ramach OZE.

3.5.3. Ilość terenów przestrzeni publicznej poddanej rewitalizacji (ha)

2016	2017	2018	2019
50,1	58,4	51,51	18,125

Wskaźnik w 2018 r. utrzymujący się na podobnym poziomie jak w latach poprzednich, jednak z 35% spadkiem w 2019 r. obrazujący ogólną tendencję rewitalizacji obszarów – czyli procesu przywracania funkcji użytkowych terenom zdegradowanym, przemysłowym, zaniedbanym, prowadzonego w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji w oparciu o plany gminne. Pożądane jest, aby we wszystkich gminach, które przyjęły programy rewitalizacji proces ten postępował i objął wszystkie wskazane obszary. Rewitalizacja to nie tylko ładniejsze miasta czy tereny, ale także inna, lepsza jakość życia mieszkańców.

Cel strategiczny 4: TWORZENIE WARUNKÓW DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU FUNKCJI TURYSTYCZNEJ POWIATU WOŁOMIŃSKIEGO

Kierunek rozwoju 1: Wspieranie rozwoju turystyki w oparciu o dziedzictwo historyczne i kulturowe

4.1.1. Liczba obiektów kulturowych, historycznych i zabytkowych objętych wsparciem (szt.)

2016	2017	2018	2019
6	14	17	21

Podane wartości mają charakter sumaryczny. Wskaźnik nie precyzuje jakiego typu jest to wsparcie, jednakże jego wzrost w badanym okresie, świadczy o rosnącym zainteresowaniu samorządów rozwojem turystyki poprzez poszerzenie oferty lokalnej, a także wzrost jakości świadczonych usług w tym zakresie. Jest to pozytywna tendencja, która realizuje zapisy misji powiatu zawarte w Strategii. Pożądanym jest dalszy wzrost wskaźnika w kolejnych latach.

Tabela poniżej przedstawia cykliczny wzrost liczby obiektów obejmowanych wsparciem w kolejnych latach.

2016	2017	2018	2019
6	+8	+3	+4

4.1.2. Liczba osób korzystających z noclegów na terenie powiatu (szt.)

	2016	2017	2018	2019
Liczba osób	52 885	62 267	69 931	70 880
Liczba udzielonych noclegów	88 514	98 225	108 959	114 757
Osobonoclegi	1,67	1,57	1,55	1,61

Tylko Gmina Poświętne podała wskaźnik dla, którego wartości wynoszą 350 os. w roku 2018 i 450 os. w roku 2019. Jednak, aby określić skalę dla całego powiatu wskaźnik określono w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych (BDL). Dla pełnego obrazu sytuacji powinno się postrzegać go dwutorowo, z jednej strony poprzez liczbę osób, które skorzystały z noclegów, z drugiej poprzez liczbę osobonoclegów, czyli ile noclegów wykupił turysta przebywający na obszarze powiatu.

Analiza ta pokazuje, iż wzrasta liczba osób korzystających z noclegów na terenie powiatu, a także liczba noclegów wykupionych przez poszczególnego turystę. Może to wiązać się z charakterem ruchu turystycznego na obszarze powiatu cechującego się pobytami krótkimi, weekendowymi, okolicznościowymi oraz biznesowymi. Rozwijająca się baza noclegowa obejmuje około 1 100 miejsc noclegowych, to prawie 20 % więcej niż w latach poprzednich. Pozwala to sądzić, że ta dziedzina usług ma jeszcze szerokie możliwości rozwoju, jednakże wymaga dobrze

rozwiniętej infrastruktury drogowej oraz okolicy turystycznej, aby obszar powiatu był postrzegany jako przyjazne turyście, atrakcyjne miejsce na pobyt dłuższy niż jeden-dwa dni.

W tabeli poniżej przedstawiony został wzrost liczby osób korzystających z noclegów na terenie powiatu, w podziale na lata.

2016	2017	2018	2019
52 885	+ 17,74 %	+ 12,3 %	+ 1,33 %

4.1.3. Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na terenie powiatu (szt.)

	2016	2017	2018	2019
Liczba osób	5 716	7 694	8 955	9 430
Liczba udzielonych noclegów	8 445	11 001	13 669	16 138
Osobonoclegi	1,48	1,43	1,52	1,71

Tylko Gmina Poświętne podała wskaźnik dla, którego wartości wynoszą 40 os. w roku 2018 i 60 os. w roku 2019. Jednak, aby określić skalę dla całego powiatu wskaźnik określono w oparciu dane Banku Danych Lokalnych (BDL). Dla pełnego obrazu sytuacji powinno się postrzegać go dwutorowo, z jednej strony poprzez liczbę osób z zagranicy, które skorzystały z noclegów, z drugiej poprzez liczbę osobonoclegów, czyli ile noclegów wykupił ten turysta podczas swojego pobytu na obszarze powiatu.

Tak jak w przypadku wskaźnika **Liczba osób korzystających z noclegów na terenie powiatu (szt.)** widać, że wzrasta liczba osób z zagranicy korzystających z noclegów na terenie powiatu, oraz noclegów wykupionych przez poszczególnego turystę. Porównując poprzednie lata można sądzić, iż powiat wołomiński dla turystów zagranicznych jest miejscem atrakcyjnym pod względem turystycznym czy rekreacyjnym. Z roku na rok ilość osób sukcesywnie wzrasta co jest dobrym wskaźnikiem do kształtowania kierunków rozwoju oferty turystycznej.

W tabeli poniżej przedstawiony został wzrost liczby turystów zagranicznych korzystających z noclegów na terenie powiatu, w podziale na lata.

2016	2017	2018	2019
5 716	+ 34,60%	+ 16,38%	+ 5,30%

4.1.4. Liczba przedsięwzięć dotyczących informacji i promocji turystycznej w regionie (szt.)

2016	2017	2018	2019
66	75	482	379

Zestawienie zawiera zaktualizowaną liczbę przedsięwzięć w latach 2016-2017 o wydarzenia zorganizowane w Pałacu w Chrzęsnem, które w poprzednim raporcie nie zostały uwzględnione.

Dane podane przez 4 gminy, wydziały starostwa powiatowego, Powiatowe Centrum Kultury Fabryczka (wcześniej Powiatowe Centrum Dziedzictwa i Twórczości) oraz Nadleśnictwo Drewnica. Fabryczka razem z Nadleśnictwem miały największy, bo aż 73,75% wkład w promocję powiatu wołomińskiego. Były to m.in. działania tj.: wystawy, koncerty i widowiska, działania edukacyjne czy o charakterze etnograficznym. Są to zarówno przedsięwzięcia o małej lokalnej skali, jak i przedsięwzięcia o skali szerszej, ponadlokalnej. Brakuje sprecyzowania jakiego typu przedsięwzięcia obejmuje wskaźnik, jednakże jego imponujący wzrost świadczy o dbałości w zakresie promocji i informacji o naszych lokalnych atrakcjach, często stanowiących unikatowe dobro w regionie czy województwie. Pożądanym jest dalszy wzrost tego wskaźnika, oraz jego rozwój w kierunku kompleksowości, aby równoległe z działaniami poszczególnych gmin, toczyły się działania powiatowe na szerszą skalę, jak m.in. wyjazdy na targi turystyczne, promowanie portalu turystycznego www.wyprawaznaturaikultura.com.pl itp.

Kierunek rozwoju 2: Rozwój i poprawa stanu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej

4.2.1. Długość odnowionych/oznakowanych szlaków turystycznych (km)

2016	2017	2018	2019
72,2	71,7	0	0

W poprzednich latach odnowiono/oznakowano ponad 140 km szlaków. Nadleśnictwa poinformowały że w latach 2018-2019 nie wpłynęły żadne pisma informujące o planowanym zamiarze konserwacji oznakowania szlaków turystycznych. Brak informacji o długości odnowionych/oznakowanych szlaków turystycznych w badanych latach może wiązać się ze stanem faktycznym szlaków, który nie wymaga tego typu działań. Niemniej jednak pożądanym jest zrównoważony rozwój sieci szlaków turystycznych, aby uniknąć białych plam na mapie powiatu w tym zakresie, a przede wszystkim udostępnić obszar powiatu turystom rowerowym i pieszym.

4.2.2. Ilość nowo powstałych obiektów turystycznych (szt.)

2016	2017	2018	2019
1	4	7	13

Informacje o nowopowstałych obiektach turystycznych podały gminy Radzymin i Zielonka oraz wydziały starostwa powiatowego. Gmina Marki, nie wykazała, wartości dla wskaźnika, ale z uzyskanych informacji przez pracowników wydziału wiadomo, iż na terenie gminy podejmowano szereg działań związanych z rozwojem i poprawą bazy infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Porównując badany okres do lat poprzednich można zaobserwować zdecydowany wzrost ilości nowopowstałych obiektów turystycznych. Budowa i oddanie turystom nowych miejsc jest dobrym znakiem, który świadczy o dbałości instytucji różnego typu o atrakcyjność oraz zwiększenie zainteresowania terenem powiatu. Rozwój infrastruktury turystycznej, w tym szeroko pojętej kategorii „obiekty turystyczne”, znacząco wpływa na postrzeganie atrakcyjności obszaru powiatu i terenów, na których zostały zlokalizowane. Kategoria ta obejmuje zarówno obiekty noclegowe,

obiekty usług gastronomicznych, transportowych, informacyjnych oraz takie jak tablice informacyjne turystyczne, obiekty rekreacji i wypoczynku stanowiące cel turystyczny.

4.2.3. Długość nowo powstałych szlaków turystycznych (km)

2016	2017	2018	2019
1	0,826	2,4	0

W 2018 roku na terenie powiatu wołomińskiego przybyło 2,4 km nowych szlaków turystycznych. Wykazała je gmina Zielonka, gmina miejska. Jest to dowód to, że turystyka to nie tylko plenery i turystyka oparta o atrakcyjność przyrodniczą, ale także turystyka miejska. Zielonka jest przykładem, że atrakcyjne trasy można wyznaczyć nie tylko w obszarach leśnych i plenerowych, ale także w strefach miejskich.

4.2.4. Ilość zagospodarowanych obszarów atrakcyjnych pod względem turystycznym i rekreacyjnym (ha)

2016	2017	2018	2019
1,36	2,89	2,17	10,80

Wskaźnik, wykazany przez gminy Klembów, Marki i Zielonka oraz wydziały starostwa powiatowego. W porównaniu do ubiegłych lat wskaźnik w 2018 jest na poziomie porównywalnym do roku poprzedniego, natomiast w 2019 obserwujemy prawie 80% wzrost ilości zagospodarowanych terenów. Wśród stale rosnącej liczby mieszkańców powiatu istnieje duża potrzeba rozwoju i zwiększania powierzchni atrakcyjnej turystycznie i rekreacyjnie. Poczynając od parków osiedlowych i miejskich, po duże kompleksy rekreacyjno-turystyczne, tj. tor rowerowy typu pumptrack, górka saneczkowa, które powstały w Markach, parki rekreacji w Starych Żalubicach i Kuligowie, i inne. Turystyka aktywna i rekreacja obejmują tak szerokie pojęcia, że niemal każde przedsięwzięcie urozmaicenia i zagospodarowania obszarów mające na celu udostępnienie ich społeczności, przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy i powiatu.

Kierunek rozwoju 3: Zagospodarowanie potencjału przyrodniczego dla rozwoju turystyki

4.3.1. Liczba ścieżek edukacyjnych (szt.)

2016	2017	2018	2019
1	3	9	7

W badanym okresie wybudowano i oddano do użytku mieszkańcom i turystom ścieżki edukacyjne w Jadowie, Klembowie, Wołominie, oraz Zielonce. Porównując badany okres z latami poprzednimi liczba nowych ścieżek edukacyjnych jest imponująco duża. Wskaźnik jest odpowiedzią na utrzymujący się trend powrotu do natury i potrzeby kontaktu z przyrodą, która nas otacza, oraz wzrastające zainteresowanie lokalną historią i kulturą. Budowa ścieżek wskazuje na potrzebę

edukacji w zakresie dziedzictwa historyczno-kulturowego, przybliżania cech ekosystemów oraz prawidłowych zachowań podczas pobytu na łonie przyrody.

Mając dane za lata 2016-2019, wiadomo o 20 nowych ścieżkach edukacyjnych. Niestety brakuje odniesienia do już istniejącej infrastruktury o tym charakterze, zatem ciężko zinterpretować, czy ta liczba to dużo czy mało w skali całego powiatu.

4.3.2. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się produkcją ekologiczną (szt.)

2016-2017	2018-2019
1	3

Niestety żadna gmina ani powiat nie prowadzi ewidencji lub rejestrów podmiotów zajmujących się produkcją ekologiczną. Podano trzy przedsiębiorstwa o takim charakterze, o których powszechnie wiadomo, że funkcjonują. Brak szerszych danych nie oznacza jednak, że takie gospodarstwa na terenie powiatu się nie znajdują. Wskazane byłoby przeprowadzenie głębokiej diagnozy terenowej.

4.3.3. Długość zagospodarowanych cieków wodnych na organizację rekreacji wodnej (km)

2016	2017	2018	2019
0	15	0,3	0,3

Jedyny obszar z zagospodarowanymi ciekami wodnymi został wykazany przez Gminę Poświętne. Walory rzeki Rządzy skłaniają do wykorzystania jej jako jednego z filarów rozwoju turystyki aktywnej. Jednym z proponowanych rodzajów turystyki jest turystyka kajakowa, jeszcze unikatowa na obszarze powiatu. W roku 2017 wartości przedstawiła gmina Jadów, co oznacza, iż zagospodarowane zostały tereny rzeki Liwiec.

Brak zagospodarowania turystycznego pozostałych rzek na obszarze powiatu wynika w dużej mierze z nieuregulowanej sytuacji prawnej terenów nadrzecznych, oraz objęcia terenów ochroną w ramach sieci Natura 2000. Ponadto niepewna sytuacja hydrologiczna i wpływające na nią znaczące wahania poziomów wód związane z porami roku, oraz występującymi opadami powodują, że inwestorzy, zarówno samorządowi jak i prywatni obawiają się ewentualnych strat i nie podejmują inwestycji na tych terenach. Sytuację może zmienić budowa zbiorników retencyjnych, które przy odpowiedniej infrastrukturze rekreacyjnej i turystycznej mogą stać się ciekawą atrakcją na obszarze powiatu.

Spółki wodne

Zawarte w raporcie informacje dotyczące spółek wodnych są elementem dodatkowym, niewymienionym jako jednostki realizujące, ale mające wpływ na niektóre kierunki rozwoju.

Celem spółki wodnej jest poprawa funkcjonowania gospodarki wodnej na danym terenie, w tym utrzymanie urządzeń melioracji wodnych i udzielanie pomocy członkom w sprawach związanych z melioracjami i gospodarką wodną.

Od prawidłowego funkcjonowania urządzeń wodnych zależy m.in. stan dróg, z których korzystają wszyscy oraz jakość wód powierzchniowych i podziemnych (ujęcia wód). Udrożnione rowy i kanały przyczyniają się do obniżenia poziomu wód podskórnych, co jest niezwykle istotne zarówno dla obiektów budowlanych, jaki i dla upraw rolnych oraz leśnych. Prawidłowe funkcjonowanie systemu rowów zapobiega tworzeniu się zastoisk wód opadowych, będących źródłem występującej w ostatnich latach przyduchy. Wymóg zapewnienia należytej gospodarki wodnej jest także obowiązkowy dla gruntów objętych dopłatami unijnymi.

W zestawieniu przedstawiono zakres prac wykonanych przy wykorzystaniu dotacji z budżetu Powiatu Wołomińskiego.

Zakres prac	2018	2019
Odmulenie rowu/profilowanie [m.b.]	15 315	12 258,24
Udrożnienie i remont przepustów [szt.]	26	23
Udrożnienie drenaży i studni drenarskich [m.b.]	200	-
Wycinka krzewów i nadmiernego porostu [m ²]	5 600	4 727
Wycinka drzew 5-15 cm średnicy [szt.]	180	75
Wycinka drzew pow. 15 cm średnicy [szt.]	5	-
Usunięcie karp/karczowanie [szt.]	114	85
Inne prace konserwacyjne w tym koszenie [godz.]	160	171

W 2018 r. zarejestrowano 13 spółek wodnych z czego 9 otrzymało dotację na łączną kwotę 229 999,75 zł. W 2019 roku zarejestrowanych było 14 spółek wodnych., a dotacji udzielono

10 spółkom na łączną kwotę 230 000,00 zł. Oprócz wsparcia finansowego z budżetu powiatu spółki korzystają ze wsparcia z budżetów gminnych oraz środków będących w dyspozycji Wojewody. Porównując badany okres do lat 2016-2017 zaobserwować można tendencję spadkową zakresu wykonywanych prac. Przykładowo w 2016 r. wykonano konserwację 21 260 m.b. rowów oraz wyremontowano 43 przepusty, w roku 2017 konserwacji poddano 15 400 m.b. rowów, a ilość wyremontowanych rowów wyniosła 34 szt.

ZAKOŃCZENIE

Dane zawarte w Raporcie, pozyskane od respondentów charakteryzują trendy gospodarcze i społeczne kształtujące się w krótkich odcinkach czasu. Obszary, które nie wykazują tendencji rozwojowej bądź są w okresie stagnacji, wskaźniki narastające lub malejące skokowo należałoby poddać dodatkowej analizie, która mogłaby wykazać przyczyny takiego stanu rzeczy. Kolejne raporty w latach przyszłych i ich kompleksowa analiza mogą być praktycznie wykorzystane do działań diagnostycznych w różnych obszarach strategicznych gmin i powiatu.